

Bijlage 2

DE RESTAURATIE VAN HET ORGEL VAN DE GROTE KERK TE EMMEN

ENKELE GEGEVENS UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE RESTAURATIE-
PLANNEN

Het orgel
in 1873

Het orgel is vervaardigd in 1873 door de orgelmaker Roelf
Meijer uit Veendam.

Het orgel had oorspronkelijk de volgende dispositie.

<u>Hoofdmanuaal</u>		<u>Bovenmanuaal</u>		<u>Pedaal</u>
Bourdon	16'	Salicionaal	8'	Aangehangen.
Prestant	8'	Open fluit	8'	
Roerfluit	8'	Holpijp	8'	Manuaalomvang
Gemshoorn	8'	Vioolprestant	4'	C-e'''
Octaaf	4'	Fluit	4'	Pedaalomvang
Gemshoorn	4'	Woudfluit	2'	C-d'
Quint	3'	Open plaats voor		Manuaalkoppel
Octaaf	2'	tongwerk		
Cornet	5 sterk			
Mixtuur	2- 4 sterk			
Trompet	8'			

Veranderingen
in 1930

In 1930 werd het orgel door de firma Flentrop uitgebreid met
een vrij pedaal. Verder werden diverse wijzigingen in de oor-
spronkelijke dispositie aangebracht. Waarschijnlijk werden
toen de manuaalwerken omgewisseld.

Veranderingen
in 1966

In 1966 werden er opnieuw ingrijpende veranderingen aange-
bracht, nu door de orgelmaker E. Ottes. Hij bracht nieuwe
klavieren aan en plaatste nieuwe registers, die in het ge-
heel niet bij de oorspronkelijke stijl van het orgel pasten.

Sinds 1966 luidt de dispositie:

<u>Hoofdwerk</u>		<u>Bovenwerk</u>		<u>Pedaal</u>
Quintadeen	16'	Open fluit	8'	Prestant 16'
Prestant	8'	Holpijp	8'	Subbas 16'
Gemshoorn	8'	Octaaf	4'	Octaaf 8'
Roerfluit	8'	Fluit	4'	Schalmei 4'
Octaaf	4'	Woudfluit	2'	
Gemshoorn	4'	Nasard	1 1/3'	Manuaalkoppel
Quint	3'	Sesquialter	2 sterk	
Octaaf	2'			Pedaalkoppel

Nachthoorn	1'
Mixtuur	2-3-4-sterk
Trompet	8'

Orgelcom-
missie

De Wijkraad van Kerkvoogden Centrum-Grote Kerk heeft enkele jaren geleden een orgelcommissie in het leven geroepen. Deze commissie, onder voorzitterschap van de heer R. Zegering Hadders, houdt zich bezig met plannen om het orgel van de Grote Kerk te restaureren.

Mankemen-
ten aan het
orgel

Het orgel is dringend aan restauratie toe. De mankementen, die het orgel vertoont, zijn zo ernstig dat het instrument nog maar nauwelijks bespeeld kan worden.

-De windladen zijn lek, zodat de windvoorziening gebrekkig is en het orgel niet zuiver gestemd kan worden.

-De speelaard der manualen is, onder meer als gevolg van de slechte mechaniek, bepaald onaangenaam, de functie volstrekt onbetrouwbaar.

-De klank van het pijpwerk is onbevredigend door de veranderingen vanaf 1930 die geen recht deden aan het eigen karakter van het instrument: opschuiven van pijpen, omwisselen van de laden, verdiepen van de kas, enzovoort.

-Een aantal registers, soms de helft van het totaal, kan helemaal niet gebruikt worden.

Benoeming
adviseur/
Rapport
van der
Harst

In 1979 heeft de orgelcommissie de heer J.J. van der Harst te Hilversum aangesteld als adviseur bij de restauratie.

Zie de notulen van de vergadering van deze commissie d.d. 15 oktober 1979.

De heer Van der Harst heeft een rapport over het orgel opgesteld. Het rapport, dat gedateerd is op 3 september 1979, mondt uit in een restauratievoorstel, dat als plan door de orgelcommissie werd overgenomen. Het voorstel komt in het kort op het volgende neer.

-Het orgel hoort qua uiterlijk en (oorspronkelijk) klankbeeld geheel thuis in het slechts enkele decennia oudere kerkgebouw.

-De fraaie resultaten van de kerkrestauratie zouden een verlengstuk moeten krijgen in de restauratie van het orgel naar z'n oorspronkelijke staat.

-Ter vergroting van de gebruikswaarde van het orgel zou te overwegen zijn een nieuw pedaal aan te brengen, mechanisch en in overeenstemming met de stijl van het oorspronkelijke

orgel.

Contacten met orgelmaker De Graaf
Aan de orgelmaker Albert de Graaf uit Leusden, die gespecialiseerd is in het restaureren van orgels, is een offerte gevraagd in verband met de restauratiekosten, op basis van de gegevens in het rapport Van der Harst. De offerte is gedateerd op 13 december 1980.

Hier volgen de belangrijkste gegevens uit de offerte.	
Herstel en reconstructie van het oorspronkelijke orgel	f 218.300,--
Eventueel:	
Pedaal (nieuwe stemmen, etc.)	f 43.660,--
(of, als alternatief: f 68.440,--)	
De bedragen zijn inclusief b.t.w.	

Onlangs is aan de heer De Graaf gevraagd welke de financiële consequenties zijn van een restauratie in fasen. Het antwoord van de orgelmaker is gedateerd op 8 april 1985.

Hier volgt de opgave van de kosten van de restauratie in fasen.	
Fase 1.	
Restauratie van de windvoorziening	f 95.299,--
Fase 2.	
Herstel van de beide windladen en het daartoe behorende pijpwerk en aanbrengen benodigd nieuw pijpwerk	f 166.600,--
Eventueel:	
Fase 3, plan 1.	
Het aanbrengen van nieuwe pedaalstemmen, inclusief windladen en mechaniek in een aparte kas op te stellen achter de bestaande orgelkas	f 103.530,--
(of, als alternatief, fase 3, plan 2: f 116.620,--)	
De bedragen zijn inclusief b.t.w.	

Kosten schilderwerk
Door het Bureau Monumentenzorg van de Provincie Drenthe is een begroting gemaakt voor de kosten van het opnieuw beschilderen van de orgelkas. (Brief van 15 april 1981.)

Deze kosten worden geraamd op f 24.616,66.

- Principe- Het College van Kerkvoogden heeft op 6 september 1982 het
besluit volgende besloten. "Het College besluit in principe tot
Kerkvoog- opdracht voor restauratie, mits de te ontvangen subsidie
den en het saldo van het orgelfonds Grote Kerk de totale res-
tauratiekosten zullen drukken."
- Orgel- Op 1 januari 1983 was het saldo van het orgelfonds
fonds f 23.434,03. Sindsdien is het saldo slechts verhoogd door
de bijgeschreven rente.
- Conclusie Geconcludeerd moet worden dat de Wijkgemeente Grote Kerk
niet in staat is de totale restauratiekosten op te brengen.
- Subsidie- In verband hiermee is geprobeerd bij de overheid subsidies
aanvraag voor het restauratieproject te verkrijgen. Tot nu toe zijn
de resultaten van deze pogingen teleurstellend.
De Minister van WVC, c.q. de Hoofddirecteur van de Rijks-
dienst voor de Monumentenzorg, heeft in zijn brief van 1
december 1983, die was gericht aan Burgemeester en Wethou-
ders van de gemeente Emmen, meegedeeld dat hij geen bijdra-
ge op grond van de Tijdelijke bijdrageregeling restauratie
monumenten 1983 zal verlenen, omdat het orgel niet voldoet
aan de vereiste criteria.
- Erkenning Echter, in een andere brief van dezelfde Hoofddirecteur
door de schrijft hij op 19 november 1984 namens de Minister aan
overheid de Kerkvoogdij onder meer het volgende. "Aan mijn besluit
van de be- om in de restauratiekosten van uw orgel geen bijdrage te
lekenis verlenen, mag (...) niet de conclusie worden verbonden,
van het dat het reconstructieplan onverantwoord zou zijn."
orgel Hiermee in overeenstemming is het oordeel dat de rijksor-
geladviseur, de heer O. Wiersma, de orgelcommissie mee-
deelde: het orgel heeft, ondanks het feit dat het niet
voldoet aan de criteria die de overheid met betrekking tot
subsidieverlening stelt, in oorsprong wel degelijk artis-
tieke kwaliteiten en historische waarde. We tekenen hierbij
aan dat de heer Wiersma het orgel goed kent: hij heeft het
gekeurd en hij is in bezit van eerder genoemd rapport van
Van der Harst.
- Provincia- Op 4 maart 1985 heeft de orgelcommissie besloten te probe-
le monu- ren het orgel te doen plaatsen op de Provinciale Monumenten-
menten- lijst van Drenthe, om zo in aanmerking te komen voor een
lijst provinciale subsidie.

Alle stukken die in dit ^{overzicht} worden genoemd, zijn aanwezig op het kerkelijk bureau van de Hervormde Gemeente te Emmen, Nijkampenweg 73.